

ISSN 2786-6734 (Print)
ISSN 2786-6742 (Online)

Закарпатський угорський інститут імені Ф. Ракоці ІІ

Acta Academiae Beregsasiensis. Economics

Науковий журнал

Випуск 4

Берегове 2023

"Acta Academiae Beregsasiensis. Economics" засновано у листопаді 2021 р. та видається за рішенням Вченої ради Закарпатського угорського інституту імені Ф.Ракоці ІІ.

Науковий журнал виходить два рази на рік.

Видання включено до «Переліку наукових фахових видань України, в яких можуть публікуватися результати дисертаційних робіт на здобуття наукових ступенів доктора і кандидата наук» Категорії «Б», наказом Міністерства освіти і науки України № 768 від 20.06.2023 р.

Рекомендовано до друку Вченою радою Закарпатського угорського інституту імені Ф.Ракоці ІІ (протокол №12 від 20.12.2023 р.)

Редакційна колегія:

Головний редактор – *Бачо Роберт*, д.е.н., професор, завідувач кафедри обліку і аудиту, ЗУІ імені Ф. Ракоці ІІ, Україна;

Перший заступник головного редактора – *Пойда-Носик Ніна*, д.е.н., професор, професор кафедри обліку і аудиту, ЗУІ імені Ф. Ракоці ІІ, Україна;

Заступник головного редактора, відповідальний редактор – *Макарович Вікторія*, к.е.н., доцент, доцент кафедри обліку і аудиту, ЗУІ імені Ф. Ракоці ІІ, Україна;

Заступник головного редактора, відповідальний секретар – *Лоскоріх Габрієлла*, доктор філософії з обліку і оподаткування, заступник завідувача кафедри обліку і аудиту, ЗУІ імені Ф. Ракоці ІІ, Україна.

Члени редакційної колегії:

Орлов Ігор – д.е.н., професор, академік Академії економічних наук України, ЗУІ імені Ф. Ракоці ІІ, Україна;

Внукова Наталія – д.е.н., проф., заслужений економіст України, професор кафедри митної справи та фінансових послуг, Харківський національний економічний університет імені Семена Кузнеця, Україна;

Коваленко Юлія – д.е.н, проф, завідувач кафедри фінансових ринків та технологій, Державний податковий університет, Україна; *Бондарук Таїсія* – д.е.н, проф, заслужений економіст України, завідувач кафедри фінансів, банківської справи та страхування, Національна академія статистики, обліку та аудиту, Україна;

Завербний Андрій – д.е.н, проф., професор кафедри зовнішньоекономічної та митної діяльності Національного університету «Львівська політехніка», Україна; *Вдовенко Наталія* – д.е.н., проф., завідувач кафедри глобальної економіки, Національний університет біоресурсів і природокористування України, Україна;

Новіченко Людмила – к.е.н, доц., доцент кафедри обліку, аудиту та оподаткування, Національна академія статистики, обліку та аудиту, Україна; *Живко Зінаїда* – д.е.н, проф., ректор Академії економіки і педагогіки, Чеська Республіка; *Феньвеш Вероніка* – габлітований доктор наук з галузі економіки, проф., Дебреценський університет, Угорщина; *Махова Рената* – габлітований доктор наук з галузі економіки, доц., проректор, Університет Й. Шельє, Словацька Республіка; *Ілеш Балінт Чобо* – к.е.н, проф., Університет Яноша Наймана, Угорщина; *Дунай Анна* – доктор філософії з галузі економіки, проф., Університет Яноша Наймана, Угорщина; *Петі Мартон* – доктор наук з галузі економіки, віце-президент, Національний інститут стратегічних досліджень Угорщини, доцент кафедри соціально-економічної географії та планування міста, Університет Корвінус, Угорщина; *Сас Левенте* – доктор наук з галузі економіки, проф., заступник декана факультету Економіки та бізнес-адміністрування, Клужький університет імені Бабеша-Бойяї, Румунія.

УДК 330

A19

Acta Academiae Beregsasiensis. Economics : наук. журн. / редкол. : Р. Бачо, Н. Пойда-Носик, В. Макарович; Закарпат. угор. ін-т імені Ф. Ракоці ІІ. Берегове, 2023. Вип. 4. (2023). 694 с. Текст укр., англ., угор.

Науковий журнал „Acta Academiae Beregsasiensis. Economics” розрахований на науковців, докторантів, аспірантів, практиків та широкого кола читачів, які цікавляться проблематикою в галузі економічних наук. Статті публікуються на умовах міжнародної ліцензії [Creative Commons Attribution 4.0](https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/).

Публікація видання здійснюється за сприяння Інституту Стратегічних Досліджень Угорщини.

Свідоцтво про державну реєстрацію друкованого засобу масової інформації

Серія КВ №25089-15029Р від 08.11.2021 р.

Засновник наукового журналу:

Закарпатський угорський інститут імені Ференца Ракоці ІІ.

Адреса: 90202 м. Берегове, пл. Кошута, буд.6.

Офіційний сайт наукового журналу:

<https://aab-economics.kmf.uz.ua/aabe>

NEMZETSTRATÉGIAI KUTATÓINTÉZET

ISSN 2786-6734 (Print)

ISSN 2786-6742 (Online)

© Закарпатський угорський інститут імені Ференца Ракоці ІІ, 2023

ISSN 2786-6734 (Print)
ISSN 2786-6742 (Online)

II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola

Acta Academiae Beregsasiensis. Economics

Tudományos folyóirat

4. szám

Beregszász 2023

Az "Acta Academiae Beregsasiensis. Economics" tudományos folyóirat 2021-ben lett alapítva, és a II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola Tudományos Tanácsa határozata alapján jelenik meg.

A tudományos folyóirat évente kétszer jelenik meg.

A **Folyóirat** az Ukrán Oktatási és Tudományos Minisztérium 2023. június 20-án kelt 768. számú rendelete alapján „B” kategóriájú folyóiratnak minősül, melyben publikálhatóak az ukrainai fokozatszerzéshez szükséges tudományos eredmények.

Kiadáshoz ajánlotta a II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola Tudományos Tanácsa
(2023. december 20-i 12. sz. jegyzőkönyv)

Szerkesztőbizottság:

Főszerkesztő – **Prof. Dr. Bacsó Róbert**, közgazdaságtudományok nagydoktora, professzor, Számvitel és Auditálás Tanszék vezetője, II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola, Ukrajna.

Általános főszerkesztő-helyettes – **Prof. Dr. Pojda-Noszik Nina**, közgazdaságtudományok nagydoktora, professzor, Számvitel és Auditálás Tanszék professzora, II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola, Ukrajna.

Főszerkesztő-helyettes, felelős szerkesztő – **dr. Makarovics Viktória**, közgazdaságtudomány kandidátusa, egyetemi docens, Számvitel és Auditálás Tanszék docense, II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola, Ukrajna.

Főszerkesztő-helyettes, felelős titkár – **dr. Loszkorih Gabriella**, PhD, tanszékvezető-helyettes, Számvitel és Auditálás Tanszék, II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola, Ukrajna.

Szerkesztőbizottság:

Prof. Dr. Orlov Igor – közgazdaságtudományok nagydoktora, professzor, az Ukrainai Közgazdaságtudományi Akadémia akadémikusa, II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola, Ukrajna; **Prof. Dr. Vnukova Natália** – közgazdaságtudományok nagydoktora, professzor, Ukrajna érdemesült közgazdásza, Vám és Pénzügyi Szolgáltatások Tanszék professzora, Szemen Kuznyec Harkovi Nemzeti Gazdaságtudományi Egyetem, Ukrajna; **Prof. Dr. Kovalenko Julia** – közgazdaságtudományok nagydoktora, professzor, Pénzügyi Piacok és Technológiák Tanszék vezetője, Állami Adóegyetem, Ukrajna; **Prof. Dr. Bondáruk Tajiszija** – közgazdaságtudományok nagydoktora, professzor, Ukrajna tiszteletbeli közgazdásza, Pénzügyek, Bank és Biztosítás Tanszék vezetője, Nemzeti Statisztikai, Számviteli és Auditálási Akadémia, Ukrajna; **Prof. Dr. Záverbuij András** – közgazdaságtudományok nagydoktora, professzor, Külgazdasági és Vámtevékenység Tanszék professzora, Lembergi Nemzeti Politechnikai Egyetem, Ukrajna; **Prof. Dr. Vdovenko Natália** – közgazdaságtudományok nagydoktora, professzor, Globális Közgazdaság Tanszék vezetője, Ukrajna Nemzeti Bioerőforrás- és Természetgazdálkodási Egyetem, Ukrajna; **dr. Novicsenko Ljudmila** – közgazdaságtudományok kandidátusa, egyetemi docens, Számvitel, Auditálás és Adózás Tanszék docense, Nemzeti Statisztikai, Számviteli és Auditálási Akadémia, Ukrajna; **Prof. Dr. Zsivko Zinaida** – közgazdaságtudományok nagydoktora, professzor, rektor, Közgazdasági és Pedagógiai Akadémia, Csehország; **Dr. habil. Fenyves Veronika** – PhD, egyetemi tanár, tanszékvezető, oktatási dékánhelyettes, Gazdaságtudományi Kar, Számviteli és Pénzügyi Intézet, Controlling Tanszék, Debreceni Egyetem, Magyarország; **Dr. habil. Ing. Machová Renáta** – PhD, rektorhelyettes, egyetemi docens, Selye János Egyetem, Szlovákia; **Prof. Dr. Illés Bálint Csaba** – PhD, egyetemi tanár, Neumann János Egyetem, Magyarország; **Prof. Dr. Dunai Anna** – PhD, egyetemi tanár, Neumann János Egyetem, Magyarország; **Dr. Péti Márton** – PhD, Nemzetstratégiai Kutatóintézet, elnökhelyettes; egyetemi docens, Gazdaságföldrajz és városfejlesztés tanszék, Budapesti Corvinus Egyetem, Magyarország; **Prof. Dr. Szász Levente** – PhD, egyetemi tanár, dékánhelyettes, Közgazdaság- és Gazdálkodástudományi Magyar Intézet, Babeş-Bolyai Tudományegyetem, Románia.

ETO 330

A19

Acta Academiae Beregsasiensis. Economics: tudományos folyóirat / szerk.: R. Bacsó, N. Pojda-Noszik, V. Makarovics. II. RFKMF. Beregszász, 2023. 4. szám (2023). 694 c.

Az „Acta Academiae Beregsasiensis. Economics” tudományos folyóiratban a doktoranduszok, posztgraduális hallgatók, kutatók és gyakorlati szakemberek tudományos kutatásait tesszük közzé. A tanulmányok [Creative Commons Attribution 4.0.](#) c. nemzetközi licence alapján jelennek meg

Az "Acta Academiae Beregsasiensis. Economics" megjelenésében együttműködő partner volt a Nemzetstratégiai Kutatóintézet.

*A nyomtatott tömegűjékoztatási eszközök állami nyilvántartásba vételéről szóló igazolás száma
KB 25089-15029P 2021. november 8.*

Tudományos folyóirat alapítója:

II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola

Cím: 90202, Beregszász, Kossuth tér 6.

A tudományos folyóirat hivatalos honlapja:

<https://aab-economics.kmf.uz.ua/aabe>

NEMZETSTRATÉGIAI KUTATÓINTÉZET

ISSN 2786-6734 (Print)

ISSN 2786-6742 (Online)

© II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola, 2023

ISSN 2786-6734 (Print)
ISSN 2786-6742 (Online)

**Ferenc Rakoczi II Transcarpathian Hungarian College
of Higher Education**

Acta Academiae Beregsasiensis. Economics

Scientific journal

Volume 4

Berehove 2023

„Acta Academiae Beregsasiensis. Economics” was founded in November, 2021 and is published by the decision of the Academic Council of the Ferenc Rakoczi II Transcarpathian Hungarian College of Higher Education.

The scientific journal is published twice a year.

The journal is included in Category "B" according to the "List of scientific professional editions of Ukraine, in which the results of dissertations for the degree of Doctor of Science and Ph.D. can be published", by order of the Ministry of Education and Science of Ukraine No. 768 dated 20.06.2023.

Recommended for publication by the Academic Council of the Ferenc Rakoczi II Transcarpathian Hungarian College of Higher Education (protocol No. 12 dated December 20, 2023)

Editorial board:

Editor-in-Chief – *Bacho Robert*, Doctor of Economics, Professor, Head of the Department of Accounting and Auditing, FR II THCHE, Ukraine;

First Deputy Editor-in-Chief – *Poyda-Nosyk Nina*, Doctor of Economics, Professor, Professor at the Department of Accounting and Auditing, FR II THCHE, Ukraine;

Deputy Editor-in-Chief, managing Editor – *Makarovykh Viktoriia*, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor, Associate Professor at the Department of Accounting and Auditing, FR II THCHE, Ukraine.

Deputy Editor-in-Chief, responsible secretary – *Gabriella Loskorikh*, Candidate of Economic Sciences, Deputy Head of the Accounting and Auditing Department, FR II THCHE, Ukraine

Editorial Board Members:

Ihor Orlov - Doctor of Economics, Professor, Academician of the Academy of Economic Sciences of Ukraine, FR II THCHE, Ukraine; *Nataliia Vnukova* – Doctor of Economics, Professor, Honored Economist of Ukraine, Professor at the Department of Customs Affairs and Financial Services, Symon Kuznets Kharkiv National University of Economics, Ukraine; *Yuliia Kovalenko* - Doctor of Economics, Professor, Head of the Department of Financial Markets and Technologies, State Tax University, Ukraine; *Taisiia Bondaruk* - Doctor of Economics, Professor, Head of the Department of Finance, Banking and Insurance, National Academy of Statistics, Accounting and Audit, Ukraine; *Andrij Zaverbnyj* - Doctor of Economics, Professor, Professor at the Department of Foreign Trade and Customs of the Lviv Polytechnic National University, Ukraine; *Natalia Vdovenko* - Doctor of Economics, Professor, Head of the Department of Global Economy, National University of Life and Environmental Sciences of Ukraine, Ukraine; *Liudmyla Novichenko* – Candidate of Economic Sciences, Associate Professor, Associate Professor at the Department of Accounting, Auditing and Taxation, National Academy of Statistics, Accounting and Audit, Ukraine; *Zinaida Zhyvko*– Doctor of Economics, Professor, Rector, Academy of Economics and Pedagogy, Czech Republic; *Fenyves Veronika* - Habilitated Doctor of Sciences in Economics, Head of the Department of Controlling, University of Debrecen, Hungary; *Makhova Renata* - Habilitated Doctor of Sciences in Economics, Associate Professor, Vice-rector, J. Selye University, Slovak Republic; *Illés Bálint Csaba* – Candidate of Sciences in Economics, Professor, John von Neumann University, Hungary; *Dunay Anna* – Doctor Philosophy in Economics, Professor, John von Neumann University, Hungary; *Peti Marton* - Doctor Philosophy in Economics, vice-president, Research Institute for National Strategy, Hungary; associate professor, Department of Geography and Planning, Corvinus University of Budapest, Hungary; *Szász Levente* – Doctor of Management, Professor, Deputy Dean at the Faculty of Economics and Business Administration, Babeş-Bolyai University, Romania.

UDC 330

A19

Acta Academiae Beregsasiensis. Economics: scientific journal / editor. : R. Bacho, N. Poyda-Nosyk, V. Makarovykh. FR II THCHE. Berehove, 2023. Vol. 4. (2023) 694 p. Text Ukrainian, English, Hungarian.

Scientific journal „Acta Academiae Beregsasiensis. Economics” intended for scientists, doctoral students, post-graduate students, practitioners and a wide range of readers who are interested in issues in the field of economic sciences. Articles are published under the terms of the [Creative Commons Attribution 4.0](https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/) International License.

Publication of the scientific journal "Acta Academiae Beregsasiensis. Economics" is carried out with the assistance of the Research Institute for National Strategy.

*State registration certificate of a printed mass media
Series KB No. 25089-15029P dated November 8, 2021.*

The founder of the scientific journal is

Ferenc Rakoczi II Transcarpathian Hungarian College of Higher Education.

Correspondence address: Kossuth sq.6, Berehove

The official website of the scientific journal:

<https://aab-economics.kmf.uz.ua/aabe>

NEMZETSTRATÉGIAI KUTATÓINTÉZET

ISSN 2786-6734 (Print)

ISSN 2786-6742 (Online)

© Ferenc Rakoczi II Transcarpathian Hungarian College of Higher Education, 2023

ЗМІСТ

РОЗДІЛ 1.

НАЦІОНАЛЬНА ТА РЕГІОНАЛЬНА ЕКОНОМІКА

Пойда-Носик Н., Бачо Р. Оцінка перспектив бізнесу в автомобільній промисловості України: національні та регіональні аспекти розвитку галузі	19
Атамас О. Інвестиційна привабливість регіонів України: проблематика, рекомендації, перспективи	29
Венгер В., Романовська Н., Шейко О. Кон'юнктурні особливості українського ринку круп	37
Шалаї К., Максим Дьєрдьє Надь Т. Аналіз економічної просторової структури: фокус на Великобританію	51
Кравченко О., Бадай А. Роль державного регулювання оплати праці	60
Кривенко Н. Оцінка міжнародної економічної інтеграції: методичні підходи з виділенням агропродовольчих ринків	70
Перевода Ю. Оцінка конкурентоспроможності господарств у виробництві продукції тваринництва через призму показників імпорту та експорту	80
Похиленко Н. Права інтелектуальної власності як стримуючий чинник інноваційної активності в сільському господарстві	92
Пушкар Т., Славута О. Сприйняття процесів цифровізації мешканцями як основа впровадження програм збалансованого розвитку міст	107
Самусевич Я., Теницька І., Рудиченко А. Оцінювання впливу екологічного контролю на забезпечення раціонального природокористування в Україні	118
Сидоренко Є. Проблеми цифрової трансформації територіальних громад та шляхи їх вирішення	134
Харченко Н. Деякі аспекти соціально-економічних детермінант здоров'я	144
Усата Н. Концептуальні основи циркулярної економіки в сільському господарстві	153
Шапуров О. Промислові інновації: інтернет речей, блокчейн, цифровий двійник	164
Шуба М., Шуба О. Світовий ринок легкових автомобілів: особливості та тенденції розвитку	178

РОЗДІЛ 2. ФІНАНСИ ТА БАНКІВСЬКА СПРАВА

Журавльова І. Фінансовий менеджмент в сучасному вимірі	188
Балінтова М. Вивчення зв'язку між зеленим банківським маркетингом і лояльністю до банку на прикладі словацьких клієнтів	205
Богріновцева Л., Бондарук О., Ключка О. Фінансова безпека страхового ринку: теоретичний аспект	216
Поті Б., Сока К., Потокі Л. Застосовність моделей прогнозування банкрутства в секторі роздрібної продовольчої продукції західної Угорщини	227
Даудова Г., Грінько А. Еволюція процесів цифровізації в діяльності фінансових органів місцевого самоврядування в Україні	240
Жиглей І., Лайчук С., Поліщук І. Бібліографічний аналіз публікацій щодо соціального інвестування за даними платформи Web of Science	253
Заїчко І. Особливості та основні напрями грошово-кредитної політики України в умовах воєнного стану	264
Орехова К., Головко О. Вибір організаційно-економічного механізму забезпечення фінансової безпеки газорозподільних підприємств	277
Татаринцева Ю., Юр'єва І., Назарова Т. Вплив розвитку соціальної відповідальності та сталого цифрового маркетингу на фінансову складову бізнес-процесів в умовах цифрової економіки	293
Шишкіна О. Вплив фінтех інновацій на глобальні валютні ринки	307
Ярошевич Н. Рівень фінансової децентралізації місцевих бюджетів в Україні	321

РОЗДІЛ 3. БУХГАЛТЕРСЬКИЙ ОБЛІК І ОПОДАТКУВАННЯ

Варцаба В., Макарович В., Лоскоріх Г. Аналіз проблематики обліку інноваційного капіталу в Україні	334
Ганусич В., Йолтуховська О., Шеверя Я. Концепція створення вартості в інтегрованій звітності	346
Грицай О., Лішнянська І. Облікове забезпечення визначення собівартості надани медичних послуг	358
Дубинська О. Теоретичні й практичні аспекти аудиту фінансової звітності як напряму виявлення загроз фінансовій безпеці підприємства в умовах воєнного стану	374
Єршова Н. Бухгалтерський консалтинг як «м'яка технологія» підтримки розвитку малого та середнього бізнесу	385
Кошіль А., Мельянова Л. Економічна сутність та облікове відображення електронних грошей в умовах сучасності	397
Макаренко І., Рудиченко А. Цифрова відповідальність компаній: економічна сутність поняття та концептуальні підходи	409
Мартін К., Сіладі Н. Важливість цінності бренду з позиції активів компанії	421
Мірошниченко О., Щигорєва В. Система оподаткування малого бізнесу: досвід Польщі	435
Микієвич О., Тивончук О. Виклики та перспективи переходу до міжнародних стандартів фінансової звітності в Україні та світі	448
Москаль Н. Перспективи застосування технології блокчейну в аудиторській діяльності	458
Московчук А., Дорош В. Детермінанти формування фінансових результатів: ретроспективний та перспективний аналіз	468
Нашкерська Г. Обмеження визнання інформації активом в бухгалтерському обліку	479
Онищенко В., Кононенко Д., Чупін М. Інструменти стратегічного аналізу в управлінні підприємством: огляд, класифікація, критерії вибору	493
Писаренко Т. Організація управлінського обліку грошових коштів від операційної діяльності	507
Портоварас Т. Види сучасного економічного аналізу та їх характеристика	516
Скаска О., Дмишко Я. Проведення зовнішньої оцінки ефективності та якості роботи підрозділу внутрішнього аудиту банку	529
Сарахман О., Шурпенкова Р., Калайтан Т. Сучасні реалії незалежного аудиту фінансової звітності банків	540
Цятковська О. Методологічні основи побудови обліку нефінансових активів державних установ	552
Шишкова Н. Автоматизація обліку запасів: інноваційні технології, оцінка ефективності	563

РОЗДІЛ 4. МЕНЕДЖМЕНТ ТА ІННОВАЦІЙНИЙ РОЗВИТОК

Тан Ч.Ч. Бібліометричний картографічний аналіз компетенцій, адаптованих до промисловості 4.0 та 5.0 на основі літератури про великі дані: наслідки для кар'єрної орієнтації	578
Альхмад Г. Фактори, що впливають на жіноче підприємництво в країнах, що розвиваються. Наскільки ми далекі від підтримки жіночого підприємництва?	591
Васильчак С., Штерма Т. Трудовий потенціал як об'єкт менеджменту	605
Вороніна В., Захарова Л. Стратегічне управління роботою команд в умовах сучасного наукового, інноваційного та бізнес-середовища	613
Антал К., Максим Дьєрдьє Надь Т. Проблеми та досвід працевлаштування за кордоном у відображенні емпіричного дослідження	623
Немчук П. Особливості управління розвитком корпоративних аграрних формувань	633
Прокопов Д. Біоенергетика у сталому розвитку сільського господарства: проблеми та перспективи розвитку галузі	643
Серьогіна Д., Матвєєва Н., Пушкар Т. Інноваційний розвиток в рамках сталого розвитку: пошук балансу між економічною ефективністю та екологічною стійкістю	653
Барабшє Карпаті Д., Оросне Ілчїк Б. Визначення особистого хисту до підприємництва у здобувачів вищої освіти	666

РЕЦЕНЗІЇ

РЕЦЕНЗІЯ на монографію Бачо Р., Пойда-Носик Н. «Automotive industry in Ukraine: key approaches to assessing labor market and business perspectives»	682
РЕЦЕНЗІЯ на монографію Лоскорїх Л., Перчі О. «Обліково-аналітичне забезпечення діяльності ІТ-підприємств в Україні»	684
Загальні вимоги до оформлення рукописів	686

TARTALOM

1.FEJEZET. NEMZETI ÉS REGIONÁLIS GAZDASÁG

Pojda-Noszik N., Bacsó R. Üzleti kilátások értékelése Ukrajna autóiiparában: nemzeti és regionális vonatkozások	19
Atamász A. Ukrajna régióinak befektetési vonzata: problémák, ajánlások, jövőbeni kilátások	29
Venger V., Romanovszka N., Sejkó O. Az ukrán gabonapiac konjunkturális jellemzői	37
Sallai K., Makszim Györgyné Nagy T. Gazdasági térszerkezet-elemzés: fókuszban Nagy-britannia	51
Krávcsenko O., Badaj A. A munkabér állami szabályozásának szerepe	60
Krivenkó N. Nemzetközi gazdasági integráció értékelése: módszertani megközelítések az agrár-élelmiszer piacok kiválasztásakor	70
Pereguda Gy. A gazdaságok versenyképességének mérése az állati eredetű termékek előállításában az import és export mutatók segítségével	80
Pohilenkó N. A szellemi tulajdonjogok, mint a mezőgazdasági innovációs tevékenység visszatartó tényezője	92
Puskár T., Szlavuta O. A digitalizációs folyamatok lakossági elfogadása a kiegyensúlyozott városfejlesztési programok megvalósítása érdekében	107
Szamuszevics J., Tenyicka I., Rudicsenkó A. A környezeti ellenőrzés hatásának mérése Ukrajnában a racionális természetgazdálkodás érdekében	118
Szidorenkó J. A kistérségek digitális átalakulásának problémái és megoldási lehetőségei	134
Harcsenkó N. Az egészséget meghatározó társadalmi-gazdasági tényezők néhány vonatkozása	144
Uszáta N. A körforgásos gazdaság fogalmi alapjai a mezőgazdaságban	153
Sapurov A. Ipari innovációk: tárgyak internete, blokklánc, digitális hasonmás	164
Suba M., Suba O. Személygépkocsik világpiaça: jellemzői és fejlődési trendjei	178

2. FEJEZET. PÉNZ- ÉS BANKÜGY

Zsuravlyova I. Pénzügyi menedzsment a jelenkori dimenzióban	188
Bálintová M. A zöld bankmarketing és a bankhűség kapcsolatának vizsgálata Szlovák ügyfelek esetében	205
Bohrinceva L., Bondaruk O., Klyucska O. A biztosítási piac pénzügyi biztonsága: elméleti megközelítés	216
Patyi B., Szóka K., Pataki L. Csődelőrejelző modellek alkalmazhatósága a nyugat-magyarországi élelmiszer-kiskereskedelmi szektorban	227
Daudova G., Hrinýkó A. A digitalizációs folyamatok evolúciója az ukrajnai helyi önkormányzatok pénzügyi szerveinek tevékenységében	240
Zsiblej I., Lajcsuk S., Poliscsuk I. Társadalmi befektetésekkel foglalkozó publikációk bibliográfiai elemzése a Web of Science platform adatai alapján	253
Zajicskó I. Ukrajna monetáris és hitelpolitikájának sajátosságai és irányai a hadiállapot idejében	264
Orjekhova K., Golovkó O. A gázelosztó vállalkozások pénzügyi biztonságát szavatoló szervezeti és gazdasági mechanizmus kiválasztása	277
Tatarinceva J., Jurjeva I., Nazarova T. A társadalmi felelősségvállalás és a fenntartható digitális marketing fejlődésének hatása az üzleti folyamatok pénzügyi komponensére a digitális gazdaság körülményei között	293
Siskina O. A fintech innovációk hatása a globális valutapiacokra	307
Jarosevics N. A helyi költségvetések pénzügyi decentralizációjának szintje Ukrajnában	321

3. FEJEZET. SZÁMVITEL ÉS ADÓÜGY

Varcaba V., Makarovics V., Loszkorih G. Az innovációs tőke számviteli problémáinak elemzése Ukrajnában	334
Hanuszics V., Joltuhovszka O., Severya Ja. Az értékteremtés koncepciója az integrált jelentéstételben	346
Hricáj O., Lisnyánska I. Az orvosi szolgáltatások önköltségének meghatározásához szükséges számviteli alátámasztás sajátosságai	358
Dubinszka O. A pénzügyi beszámoló köznyelvizsgálatának elméleti és gyakorlati aspektusai, mint a hadiállapot idejében működő vállalatok pénzügyi biztonságát fenyegető veszélyeinek azonosítási iránya	374
Jersova N. A számviteli tanácsadás mint "puha technológia" a kis- és középvállalkozások fejlődésének támogatására	385
Kosil A., Meliankova L. Az elektronikus pénz gazdasági lényege és számviteli tükrözése a jelenkori körülményekben	397
Makarenkó I., Rudicsenkó A. A vállalatok digitális felelősségvállalása: gazdasági tartalom és koncepcionális megközelítések	409
Martin K., Szilágyi N. A márkaérték fontossága a vállalat eszközeinek szempontjából	421
Mirosznicsenkó O., Scsigorjeva V. A kisvállalkozások adórendszere: Lengyelország tapasztalata	435
Mikijejics O., Tivoncuk O. A nemzetközi pénzügyi beszámolási standardokra való áttérés kihívásai és kilátásai Ukrajnában és a világban	448
Moszkály N. A blockchain-technológia használatának kilátásai a könyvvizsgálói tevékenységekben	458
Moszkovcsuk A., Doros V. A pénzügyi eredmények kialakulásának meghatározó tényezői: retrospektív és prospektív elemzés	468
Naskerszka G. Az információ eszközként való elismerésének korlátozásai a számvitelben	479
Oniscsenkó V., Kononenkó D., Csupin M. Stratégiai elemzési eszközök a vállalatirányításban: áttekintés, osztályozás, kiválasztási kritériumok	493
Piszarenkó T. A működési tevékenységekből származó cash flow-k vezetői számvitelének megszervezése	507
Portovárász T. A modern gazdasági elemzés típusai és jellemzőik	516
Skaszko O., Dmiskó J. A bank belső ellenőrzésért felelős egység munkahatékonyságának és -minőségének külső értékelése	529
Szarakhman O., Surpenkova R., Kalajtan T. A bankok pénzügyi kimutatásainak jelenkori valósága a független könyvvizsgálat tükrében	540
Cjatkovszka O. Az állami intézmények nem pénzügyi eszközeinek számviteli módszertani szempontok alapján	552
Siskova N. A készletek számvitelének automatizálása: innovatív technológiák és hatékonyságértékelés	563

4. FEJEZET. MENEDZSMENT ÉS INNOVATÍV FEJLŐDÉS

Tan Cs.Cs. Az Ipar 4.0-hoz és 5.0-hoz adaptált kompetenciák bibliometrikus feltérképezése a Big Data szakirodalom alapján: a pályaorientációra gyakorolt hatás	578
Almhamad G. A női vállalkozói készséget befolyásoló tényezők a fejlődő országokban. Milyen messze vagyunk a női vállalkozások támogatásától?	591
Vasilycsák Sz., Sterma T. A munkaerőpotenciál, mint a menedzsment tárgya	605
Voronina V., Zaharova Ly. Csapatmunka stratégiai irányítása modern tudományos, innovatív és üzleti környezetben	613
Antal K., Makszim Györgyné Nagy T. A külföldi munkavállalás kihívásai, tapasztalatai egy empirikus kutatás tükrében	623
Nemcsuk P. Az agráripari vállalkozások szervezeti sajátosságai	633
Prokopov D. Bioenergia a mezőgazdaság fenntartható fejlődésében: az ipar fejlődésének problémái és kilátásai	643
Szeryogina D., Matvejeva N., Puskár T. Innovatív fejlődés a fenntartható fejlődés kereteiben: egyensúly megtalálása a gazdasági hatékonyság és a környezeti fenntarthatóság között	653
Barabásné dr. Kárpáti D., Oroszné Ilcsik B. Vállalkozói hajlandóság vizsgálata az egyetemi hallgatók körében	666

RECENZÍÓK

Recenzió Bacsó Róbert és Pojda-Noszik Nina "Ukrajna autóipara: kulcsfontosságú megközelítések a munkaerőpiaci és üzleti kilátások értékeléséhez" című monográfiájára	682
Recenzió Loszkorih Gabriella és Pércsi Oxána "Az ukrajnai IT-vállalkozások tevékenységének számviteli és elemzési támogatása" című monográfiájára	684
Publikációs követelmények	689

CONTENT

CHAPTER 1. NATIONAL AND REGIONAL ECONOMY

Poyda-Nosyk N., Bacho R. Assessing business perspectives in the automotive industry of Ukraine: national and regional aspects of sectoral development	19
Atamas O. Investment attractiveness of regions in Ukraine: problems, recommendations, prospects	29
Venger V., Romanovska N., Sheiko O. Conjuncture features of the Ukrainian grain market	37
Sallai K., Makszim Györgyné Nagy T. Economic spatial structure analysis: focus on Great Britain	51
Kravchenko O., Badai A. The role of state regulation of wages	60
Kryvenko N. Assessment of international economic integration: methodological approaches with the selection of agricultural markets	70
Perehuda Yu. Assessment of the competitiveness of farmhouses in the production of livestock products through the prism of import and export indicators	80
Pohylenko N. Intellectual property rights as a restriction factor of innovative activity in agriculture	92
Pushkar T., Slavuta O. Perception of digitalization processes by residents as a basis for implementing programs of balanced urban development	107
Samusevych Ya., Tenytska I., Rudychenko A. Assessment of the impact of environmental control on ensuring rational nature use in Ukraine	118
Sydorenko Ye. Digital transformation as an economic tool restoration of territorial communities	134
Kharchenko N. Some aspects of socio-economic determinants of health	144
Usata N. Conceptual foundations of the circular economy in agriculture	153
Shapurov O. Industrial innovations: Internet of things, blockchain, digital double	164
Shuba M., Shuba O. The global market of passenger cars: features and development trends	178

CHAPTER 2. FINANCE AND BANKING

Zhuravlyova I. Financial management in the contemporary dimension	188
Bálintová M. Examining the relationship between green bank marketing and bank loyalty in the case of Slovak customers	205
Bohrinovtseva L., Bondaruk O., Klyuchka O. Financial security of the insurance market: theoretical aspect	216
Patyi B., Szóka K., Pataki L. Applicability of bankruptcy prediction models in the western Hungarian food retail sector	227
Daudova G., Grinko A. The evolution of digitization processes in the activities of financial bodies of local self-government in Ukraine	240
Zhyhlei I., Laichuk S., Polishchuk I. Bibliographical analysis of publications on social investment according to Web of Science platform data	253
Zaichko I. Peculiarities and main directions of the monetary and credit policy of Ukraine under martial law	264
Oriekhova K., Golovko O. Choosing an organizational and economic mechanism to ensure the financial security of gas distribution companies	277
Tataryntseva Yu., Yuryeva I., Nazarova T. The impact of the development of social responsibility and sustainable digital marketing on the financial component of business processes in the conditions of the digital economy	293
Shyshkina O. The impact of fintech innovations on global currency markets	307
Yaroshevych N. The level of local budgets financial decentralization in Ukraine	321

CHAPTER 3. ACCOUNTING AND TAXATION

Vartsaba V., Makarovych V., Loskorikh G. An analysis of the accounting problems for innovative capital in Ukraine	334
Hanusych V., Yoltukhovska O., Sheverya Ya. The concept of value creation in integrated reporting	346
Hrytsai O., Lishnyanska I. Accounting support for determining the cost of medical services	358
Dubynska O. Theoretic al and practical aspects of the audit of financial statements as a way identifying threats to the financial security of the enterprise in the conditions of martial law	374
Yershova N. Accounting consulting as a "soft technology" for supporting the development of small and medium-sized businesses	385
Koshil A., Meliankova L. Economic essence and reflection in the accounting of electronic money in modern conditions	397
Makarenko I., Rudychenko A. Digital responsibility of companies: Economic essence of the concept and conceptual approaches	409
Martin K., Szilágyi N. The importance of brand value in the view of the company's assets	421
Miroshnicheno O., Schigoryeva V. The system of taxation of small business: the experience of Poland	435
Mykiiievych O., Tyvonchuk O. Challenges and prospects of transition to International Financial Reporting Standards in Ukraine and worldwide	448
Moskal N. Prospects for the use of blockchain technology in auditing	458
Moskovchuk A., Dorosh V. Determinants of formatting the financial results: retrospective and prospective analysis	468
Nashkerska H. Barriers to the accounting recognition of information as an asset	479
Onyshchenko V., Kononenko D., Chupina M. Strategic analysis tools in enterprise management: overview, classification, selection criteria	493
Pysarenko T. Organization of managerial accounting for operating cash flows	507
Portovaras T. Types of modern economic analysis and their characteristics	516
Skasco O., Dmyshko Ya. Conducting an external assessment of the performance and quality of work of the bank's internal audit unit	529
Sarakhman O., Shurpenkova R., Kalaitan T. Modern realities of independent audit of banks' financial statements	540
Tsiatkovska O. Methodological basis for constructing the accounting of non-financial assets in state institutions	552
Shyshkova N. Automation of inventory accounting: innovative technologies, efficiency assessment	563

CHAPTER 4. MANAGEMENT AND INNOVATIVE DEVELOPMENT

Tan Chai Ching Big Data Literature-based Bibliometric Mapping Analysis for Competences Adaptable to Industry 4.0 and 5.0: Implications for Career Orientation	578
Almhamad G. The factors affecting women entrepreneurship in developing countries. How far are we from supporting women entrepreneurship?	591
Vasylchak S., Shterma T. Labor potential as an object of management	605
Voronina V., Zakharova L. Strategic management of team work in the conditions of a modern scientific, innovative and business environment	613
Antal K., Makszim Györgyné Nagy T. The challenges and experiences of employment abroad in the reflection of an empirical research	623
Nemchuk P. Peculiarities of managing the development of corporate agrarian formations	633
Prokopov D. Bioenergy in the sustainable development of agriculture: problems and prospects for the development of the industry	643
Serogina D., Matvieieva N., Pushkar T. Innovative development within the framework of sustainable development: finding a balance between economic efficiency and environmental sustainability	653
Barabásné dr. Kárpáti D., Oroszné Ilcsik B. Examination of entrepreneurial propensity among university students	666

MONOGRAPH REVIEWS

REVIEW of the Monograph by R. Bacho and N. Poyda-Nosyk «Automotive industry in Ukraine: key approaches to assessing labor market and business perspectives»	682
REVIEW of the monograph by Loskorich L., Perchi O. «Accounting and analytical support of the activities of IT enterprises in Ukraine»	684
General requirements for manuscripts	691

DOI 10.58423/2786-6742/2023-4-60-69
УДК 331.2:351.822

Олена КРАВЧЕНКО

кандидат економічних наук, доцент,
Сумський державний університет,
м. Суми, Україна
ORCID ID: 0000-0001-5927-8814
Scopus Author ID: 57210796573

Альона БАДАЙ

здобувачка 2 курсу, група ОП.м-21,
спеціальність 071 «Облік і оподаткування»
Сумський державний університет,
м. Суми, Україна
ORCID ID: 0009-0000-8779-8809

РОЛЬ ДЕРЖАВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ ОПЛАТИ ПРАЦІ

Анотація. *Заробітна плата як форма оплати праці є ключовим аспектом функціонування будь-якої економічної системи. Оплата праці одночасно є і економічною складовою, і соціальною, адже впливає на якість життя громадян та соціальну справедливість. Оптимальна оплата праці гарантує соціальний захист працівників, а також впливає на рівень споживчої активності, що в свою чергу має великий вплив на макроекономічну стабільність. Однак, з огляду на соціальні, політичні та економічні виклики, такі, як: введення воєнного стану, зростання інфляції, глобалізації та зміни структури ринку праці, які виникають у сучасному світі, питання регулювання оплати праці набуває надважливого значення. Попри воєнний стан, роботодавець повинен вживати всіх можливих заходів для забезпечення реалізації права працівників на своєчасне отримання заробітної плати, а також dbати про безпеку працівників. Предметом даної роботи є роль державного регулювання оплати праці в Україні. Метою даного дослідження є ретельний аналіз та розгляд питань, пов'язаних із регулюванням оплати праці, виявлення проблем державного регулювання оплати праці в Україні та визначення шляхів їх усунення. У роботі було використано такі методи для збору та аналізу інформації, як: аналіз законодавства, статистичний аналіз, порівняння та літературний огляд. Розглянуто питання регулювання оплати праці, його основні аспекти та вплив на економіку й суспільство. Оцінено зміни чинного законодавства та пов'язані з воєнним станом нові інструменти регулювання трудових відносин. Проаналізовано динаміку заробітної плати за 2020-2023 рр. та динаміку зміни індексу інфляції за аналогічний період. Розглянуто проблеми державного регулювання оплати праці в Україні та визначено шляхи їх вирішення. Результати цих та інших подібних наукових досліджень можуть допомогти роботодавцям встановлювати більш справедливі тарифи і зарплати, які враховують інфляцію й споживчі витрати, що, в свою чергу, сприятиме покращенню рівню життя та соціального захисту населення.*

Ключові слова: *оплата праці, заробітна плата, державне регулювання, воєнний стан, мінімальна заробітна плата, податкові пільги.*

JEL Classification: M30, I10, P41

Absztrakt. *A fizetés, mint javadalmazási forma, minden gazdasági rendszer működésének kulcseleme. A bér gazdasági és társadalmi összetevő is, mivel hatással van az állampolgárok életminőségére és a*

társadalmi igazságosságra. Az optimális bérek garantálják a munkavállalók szociális védelmét és befolyásolják a fogyasztói aktivitás szintjét, ami viszont nagy hatással van a makrogazdasági stabilitásra. Figyelembe véve azonban a modern világban felmerülő társadalmi, politikai és gazdasági kihívásokat, mint például: a hadiállapot bevezetése, az infláció emelkedése, a globalizáció és a munkaerőpiac szerkezetének változása, a bérszabályozás kérdése kulcsfontosságú. A háborús helyzet ellenére a munkáltató köteles minden lehetséges intézkedést megtenni a munkavállalók időben történő bérfizetéshez való jogának érvényesülése, valamint a munkavállalók biztonsága érdekében. A tanulmány tárgya, a bérek állami szabályozásának szerepe Ukrajnában. A tanulmány célja a bérekkel kapcsolatos problémák alapos elemzése és mérlegelése, az ukrajnai bérek állami szabályozásának problémáinak azonosítása, valamint azok megszüntetés módjainak meghatározása. A kutatás során a következő információgyűjtési és -elemzési módszerek voltak alkalmazva, mint a jogalkotási elemzés, a statisztikai elemzés, az összehasonlítás és a szakirodalmi áttekintés. Feltárásra került a bérszabályozás kérdése, főbb szempontjai, a gazdaságra és a társadalomra gyakorolt hatása. A cikk megvizsgálja a jelenlegi jogszabályok változásait és a hadiállapothoz kapcsolódó munkaügyi viszonyok szabályozásának új eszközeit. A tanulmány elemzi a bérek 2020-2023 közötti dinamikáját, valamint az inflációs index változásának dinamikáját ugyanebben az időszakban. A cikk megvizsgálja a munkabérezés állami szabályozásának problémáit Ukrajnában, és meghatározza ezek megoldásának módjait. Ezek és más hasonló tudományos kutatások eredményei segíthetik a munkáltatókat abban, hogy igazságosabb tarifákat és béreket állapítsanak meg, figyelembe véve az inflációt és a fogyasztási kiadásokat, ami pedig hozzájárul a lakosság életszínvonalának javulásához, valamint szociális védelméhez.

Kulcsszavak: bér, fizetés, állami szabályozás, hadiállapot, minimálbér, adókedvezmények

Abstract. Salary as a form of remuneration is a key aspect of the functioning of any economic system. Paying for labor is both an economic component and a social one, because it affects the quality of life of citizens and social justice. Optimum wages guarantee the social protection of workers, and also affect the level of consumer activity, which in turn has a great impact on macroeconomic stability. However, in view of the social, political and economic challenges, such as: the introduction of martial law, rising inflation, globalization and changes in the structure of the labor market, which arise in the modern world, the issue of wage regulation is of paramount importance. Despite the martial law, the employer must take all possible measures to ensure the realization of the right of employees to timely receipt of wages, as well as take care of the safety of employees. The subject of this work is the role of state regulation of labor remuneration in Ukraine. The purpose of this study is a thorough analysis and consideration of issues related to the regulation of labor remuneration, identification of problems of state regulation of labor remuneration in Ukraine and determination of ways to eliminate them. The work used such methods for collecting and analyzing information as: legislative analysis, statistical analysis, comparison and literature review. The issue of wage regulation, its main aspects and impact on the economy and society is described. Changes in the current legislation and new tools for regulating labor relations related to martial law are evaluated. The dynamics of wages for 2020-2023 and the dynamics of changes in the inflation index for the same period were analyzed. The problems of state regulation of labor remuneration in Ukraine were considered and ways of solving them were determined. The results of these and other similar scientific studies can help employers set fairer tariffs and wages that take into account inflation and consumer spending, which in turn will contribute to improving the standard of living and social protection of the population.

Key words: salary, wages, state regulation, martial law, minimum wage, tax benefits.

Постановка проблеми. Протягом всього процесу розвитку економіки, заробітна плата завжди залишалася важливим фактором, який сприяє налагодженню ефективної системи матеріального стимулювання працівників і

формує мотиваційний механізм трудової активності. Оплата праці виступає ключовим інструментом для підвищення продуктивності праці та, отже, залишається актуальною та суттєвою темою дослідження.

Аналіз останніх досліджень і наукових публікацій. Вивчення питань, пов'язаних з регулюванням оплати праці та шляхами її вдосконалення, є предметом наукових робіт таких вчених, як О.А. Грішної, В.М. Новикової, А.М. Колот, Л.Г. Ткаченко. Крім того, проблеми регулювання оплати праці в Україні досліджуються в роботах К.Г. Губіна та Л.В. Синяєвої.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Проблема державного регулювання оплати праці насичена численними невирішеними аспектами та завданнями. Наприклад, серед таких можна виділити: встановлення належного рівня мінімальної зарплати, який забезпечив би відповідний рівень життя працівників, не обтяжуючи роботодавців, а також регулювання оплати праці в умовах зростання інфляції, щоб забезпечити рівнозначний зв'язок між зростанням зарплати та цінами на товари і послуги.

Формулювання цілей статті. Метою даної роботи є узагальнення питань, пов'язаних з регулюванням оплати праці, а також дослідження поточного стану державного регулювання оплати праці в Україні.

Виклад основного матеріалу дослідження. Оплата праці є однією з основних складових витрат для більшості підприємств і організацій. Вона впливає на загальні витрати працедавців і доходи працівників, що робить її ключовим аспектом економічних відносин. Крім того, оплата праці має важливий соціальний аспект, оскільки вона визначає рівень життя працівників, їхню купівельну спроможність та соціальну стабільність. Нормативне регулювання оплати праці включає в себе кілька рівнів: ринкове регулювання, державне регулювання, колективно-договірне регулювання і внутрішнє регулювання на рівні суб'єктів господарювання. Проте, потрібно зауважити, що жоден із зазначених напрямків регулювання не є ідеальним.

Серед основних завдань державного регулювання оплати праці вирізняють наступні:

- гарантування кожному працівнику рівня життєво необхідного рівня споживання;
- забезпечення сталості реального рівня заробітної плати;
- встановлення тісного взаємозв'язку між заробітною платою та продуктивністю праці;
- забезпечення відповідності між різними рівнями оплати праці для різних категорій працівників та різних професій відповідно до принципів формування цін на ринку праці.

Держава здійснює контроль у сфері державного регулювання оплати праці через різні способи, такі як: законодавство, податкова політика та тарифні угоди.

Державне регулювання оплати праці базується на фактичних фінансових можливостях країни та забезпеченні балансу інтересів всіх верств населення, а також на виконанні норм, закріплених в законодавчих актах країни. Передусім, держава має забезпечити виконання норм і гарантій, пов'язаних з правом

найманих працівників на отримання заробітної плати, розмір якої забезпечував би їм і їхнім сім'ям достатній рівень життя, як це передбачено в статті 48 Конституції України. Використання неефективної або несправедливої системи оплати призводить до зниження продуктивності праці, якості виробництва та порушень трудової дисципліни, що негативно впливає на кінцеві результати діяльності підприємства.

Згідно з чинним законодавством України держава може впливати на:

- розмір мінімальної заробітної плати;
- умови та розміри оплати праці для керівників державних підприємств, а також для працівників установ і організацій, що фінансуються або субсидуються з бюджету;
- ставки оподаткування доходів працівників.

Одним із основних інструментів регулювання оплати праці є встановлення мінімальної заробітної плати. Мінімальна заробітна плата визначає нижню межу оплати праці та сприяє забезпеченню працівників гідними умовами життя.

Однак, на сьогоднішній день існує проблема, пов'язана з недосягненням відповідності формування мінімального розміру заробітної плати (МЗП) вимогам, встановленим Законом України "Про оплату праці"[1]. Зокрема, статті 9-10 цього Закону передбачають, що МЗП має визначатися з урахуванням ряду чинників, включаючи потреби працівників та їхніх сімей, розмір прожиткового мінімуму, загальний рівень середньої заробітної плати, продуктивність праці, рівень зайнятості та пропозиції соціальних партнерів. Проте, реальна ситуація в країні відхиляється від вимог законодавчого акта. Зокрема, потреби сімей працівників не враховуються при визначенні МЗП, прожитковий мінімум встановлений на заниженому рівні, а визначення реального рівня зайнятості ускладнено наявністю прихованого безробіття та нелегальної зайнятості.

Регулювання оплати праці може мати значний вплив на економіку та суспільство. Передусім, воно може впливати на зайнятість, оскільки підвищення мінімальної заробітної плати може призвести до скорочення робочих місць в деяких галузях, однак з іншого боку такі дії забезпечать гідною оплатою праці більше людей, покращать якість життя працівників і сприятимуть більшій соціальній стабільності.

Однак, регулювання оплати праці також може впливати на інфляцію (рис. 1.). Збільшення заробітної плати може призвести до підвищення цін на товари та послуги, особливо якщо підприємства передають ці зростаючі витрати на споживачів.

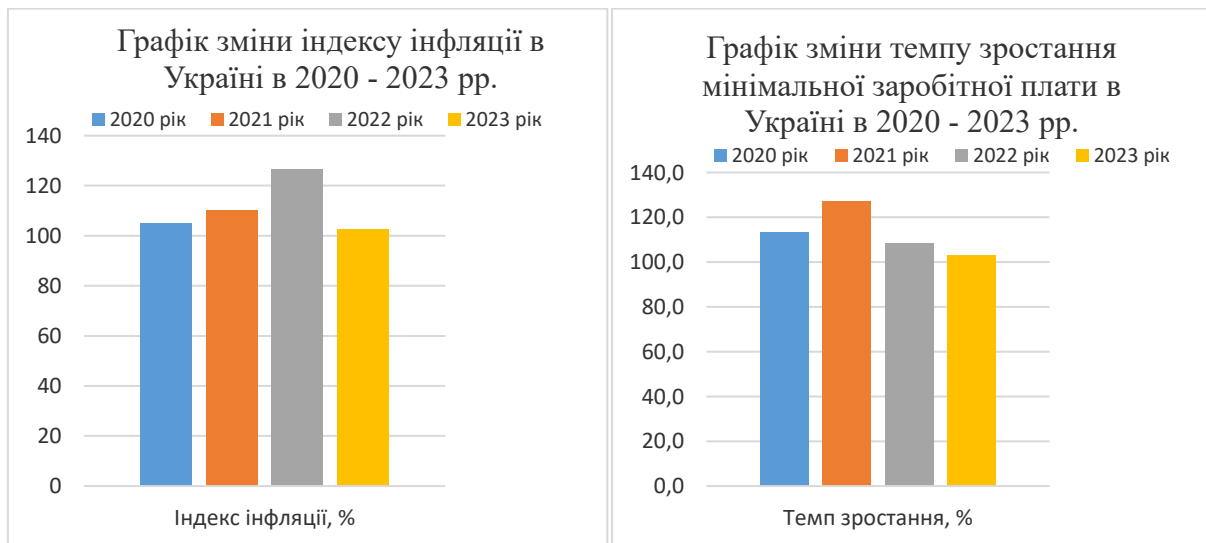

Рис. 1. Графік зміни індексу інфляції в Україні в 2020 - 2023 рр. та графік зміни темпу зростання мінімальної заробітної плати в Україні в 2020 - 2023 рр.

Дані графіків свідчать про те, що впродовж 2021–2023 рр. відбувалося повільне зниження заробітної плати. Ці зміни вагомим чином пов'язані з введенням військового стану у 2022 році, що привело до повної дестабілізації економічного стану, зменшення темпу зростання мінімальної заробітної плати та підвищення індексу інфляції, хоча в 2023 році даний показник почав зменшуватись насамперед через отримання великої кількості допомоги від держав-союзниць. Найкраще ілюструє сказане вище твердження саме порівняння 2020-2021 довоєнних років. Як бачимо з графіків, за цей період одночасно зі збільшенням темпу зростання заробітної плати росло значення індексу інфляції, що наглядно ілюструє вищезгадане твердження. Отже, при державному регулюванні рівень мінімальної заробітної плати та індекс споживчих цін значно впливає на оплату праці

Також, у державному регулюванні заробітної плати відіграє важливу роль податкова система, оскільки за її допомогою, з одного боку, здійснюються економічні й фінансові дії держави, а з іншого – здійснюється захист прав платників податків. Прикладом державного регулювання через податкову систему є введення податкової соціальної пільги для громадян, заробітна плата яких не перевищує суми, яка дорівнює розміру місячного прожиткового мінімуму, діючого для працездатної особи на 1 січня звітного податкового року, помноженого на 1,4 та округленого до найближчих 10 гривень (згідно статті 169 ПКУ [3]). Також уряд може впроваджувати різні соціальні програми, такі як субсидії для робітників з низькою заробітною платою.

У багатьох країнах роль регулювання оплати праці відводиться колективним угодам. Ці угоди встановлюють правила оплати праці для певних галузей або підприємств і можуть включати різні форми компенсації. У сфері колективного

договірного регулювання оплати праці в Україні діють Генеральні угоди між Кабінетом Міністрів України і організаціями, що представляють інтереси роботодавців і найнятих працівників [2]. Це структурований підхід до регулювання оплати праці, який дозволяє враховувати інтереси обох сторін робочих відносин.

У зв'язку з ситуацією, пов'язаною з військовою агресією Росії проти України, суб'єкти господарювання стикаються з численними проблемами щодо встановлення порядку оплати праці та розрахунків з найманими працівниками. Ці проблеми виникають внаслідок різних обставин, наприклад: відсутність працівника на робочому місці (включаючи військовий обов'язок у Збройних силах України або у територіальній обороні), фінансові труднощі (недостатня кількість коштів для виплати заробітної плати), а також виробничо-господарська ситуація (неможливість проведення діяльності або дефіцит робочих місць). Слід зауважити, що сама методика обліку розрахунків заробітної плати залишається без змін, але виникають зміни у підходах до створення систем оплати праці.

З метою вирішення питань, пов'язаних із встановленням трудових відносин між роботодавцем та працівником у період воєнного стану, було введено в дію Закон України "Про організацію трудових відносин в умовах воєнного стану" (Закон №2136-IX) [7]. На даний момент цей Закон є пріоритетним перед звичайними нормами трудового законодавства.

Основними положеннями цього Закону, які є відмінними від довоєнних та стосуються питання оплати праці, є:

- нормальна тривалість робочого часу у період дії воєнного стану може бути збільшена до 60 годин на тиждень для працівників, зайнятих на об'єктах критичної інфраструктури (в оборонній сфері, сфері забезпечення життєдіяльності населення тощо);

- відшкодування працівникам та роботодавцям пов'язаних із трудовими відносинами грошових сум, втрачених внаслідок збройної агресії проти України, здійснюється за рахунок коштів держави-агресора, а також коштів, отриманих з/від відповідних фондів на відновлення України, у тому числі міжнародних, міжнародної технічної та/або поворотної чи безповоротної фінансової допомоги, інших джерел, передбачених законодавством;

- у період дії воєнного стану роботодавець за заявою працівника, який виїхав за межі території України або набув статусу внутрішньо переміщеної особи (ВПО), в обов'язковому порядку надає йому відпустку без збереження заробітної плати тривалістю, визначеною у заяві, але не більше 90 календарних днів, без зарахування часу перебування у відпустці до стажу роботи, що дає право на щорічну основну відпустку;

- роботодавець звільняється від відповідальності за порушення зобов'язання щодо строків оплати праці, якщо доведе, що це порушення сталося внаслідок ведення бойових дій або дії інших обставин непереборної сили.

Мобілізованим та добровольцям територіальної оборони гарантується збереження їхнього робочого місця та рівня заробітної плати відповідно до положень статті 119 Кодексу законів про працю (КЗпП) [12]. Для таких

працівників здійснюються виплати грошового забезпечення за рахунок коштів, виділених з Державного бюджету України відповідно до законодавчих актів України, зокрема "Про соціальний і правовий захист військовослужбовців та членів їхніх сімей" [13] і "Про мобілізаційну підготовку та мобілізацію" [14].

Так як рівень оплати праці є найголовнішим показником якості рівня життя в країні, необхідно відзначити, що окрім значного розшарування рівня заробітних плат у розрізі регіонів та професій, проблематичним залишається також питання виплати заробітної плати та наявності значного рівня заборгованості.

Згідно з інформацією, наведеною Державною службою статистики України заборгованість щодо виплати заробітної плати станом на 1.02.2022 склала 3072,3 млн. грн. [6]. Зараз цей показник, скоріше за все, буде набагато вищим через введення військового стану та наявності бойових дій на території України.

Причинами загострення проблеми державного регулювання оплати праці є:

- ✓ відсутність дієвого контролю з боку держави за політикою оплати праці;
- ✓ недосконалість науково-методичного забезпечення процесу регулювання оплати праці;
- ✓ невиконання чинного законодавства.

Система державного регулювання оплати праці повинна передбачати раціональне податкове регулювання заробітної плати найманих працівників для того, щоб забезпечувати та підвищувати купівельну спроможність працевлаштованого населення.

Отже, до основних проблем державного регулювання оплати праці в Україні відносять:

- ✓ відсутність ефективного механізму індексації заробітної плати, яка в умовах інфляції може призводити до зниження реального доходу працівників;
- ✓ високу податкову навантаженість: податкова система України може створювати значне податкове навантаження на доходи працівників та підприємств, що може обмежувати здатність збільшувати оплату праці;
- ✓ недостатній ріст мінімальної заробітної плати: розмір мінімальної заробітної плати в Україні залишається низьким порівняно з іншими країнами, що відображається на життєвому рівні працівників та не забезпечує достойних умов праці;
- ✓ диспропорцію у розмірах заробітної плати: розміри оплати праці можуть суттєво відрізнятися між різними галузями та категоріями працівників, що створює нерівності та несправедливість у системі оплати праці.

Розв'язання цих проблем вимагає комплексного підходу та реформ у сфері оплати праці, податкової політики та захисту прав працівників. Система державного регулювання оплати праці повинна включати в себе розумне податкове регулювання заробітної плати найманих працівників та прибутків підприємств з метою забезпечення та підвищення купівельної спроможності населення.

Для забезпечення ефективної системи оплати праці можна прийняти такі заходи з боку уряду:

✓ вдосконалення законодавства щодо визначення порядку та критеріїв встановлення мінімальної заробітної плати та мінімальної погодинної заробітної плати як державного соціального стандарту;

✓ забезпечення захисту прав працівників на отримання заробітної плати вчасно та в повному обсязі, а також врегулювання питань відшкодування заборгованості;

✓ зменшення кількості людей, які перебувають у стані бідності, і підтримка розвитку середнього класу;

✓ регулювання міжпосадових та міжгалузевих співвідношень оплати праці для працівників у сфері державного управління та істотне підвищення розміру оплати праці;

✓ перегляд податкової системи з метою зменшення податкового навантаження на фонд оплати праці.

Ці заходи сприятимуть створенню ефективної системи оплати праці та покращенню економічного розвитку нашої країни.

Висновки та перспективи подальших досліджень. Регулювання оплати праці є важливим інструментом для забезпечення соціальної справедливості та економічної стабільності. Воно впливає на рівень доходів працівників, конкурентоспроможність підприємств і структуру економіки. Правильне балансування інтересів підприємств, працівників і суспільства в цьому питанні може сприяти сталому економічному зростанню та соціальній справедливості.

В ході аналізу теми державного регулювання оплати праці було виявлено, що існують значні проблеми та виклики, пов'язані з узгодженням законодавства і реальної практики. Система оплати праці має бути справедливою, ефективною та стимулюючою, а відхилення від таких принципів створюють негативні наслідки для працівників, економіки та соціальної сфери. Отже, тема державного регулювання оплати праці залишається актуальною і надалі та вимагає подальших досліджень.

Перспективами подальших досліджень задля подолання встановлених проблем і досягнення більш справедливої та стабільної системи оплати праці є:

✓ усебічне дослідження взаємозв'язку між заробітною платою, продуктивністю праці та рівнем зайнятості з метою вдосконалення нормативного регулювання;

✓ вивчення впливу фіскальної політики на рівень оплати праці та розвиток економіки;

✓ дослідження різних інноваційних методів та інструментів регулювання оплати праці, які б сприяли більш ефективній та справедливій системі оплати праці;

✓ вивчення досвіду інших країн та визначення найкращих світових практик у сфері оплати праці.

Дослідження за вказаними напрямками сприятиме подальшому вдосконаленню системи державного регулювання оплати праці.

Список використаних джерел

1. Закон України «Про оплату праці». Редакція від 01.04.2023, підстава - 2888-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/108/95-%D0%B2%D1%80#Text>
2. Генеральна угода між Кабінетом Міністрів України, всеукраїнськими об'єднаннями організацій роботодавців і підприємців та всеукраїнськими профспілками і профоб'єднаннями. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/n0002120-08#Text>
3. Закон України «Про оплату праці». Редакція від 01.04.2023, підстава - 2888-IX. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/108/95-%D0%B2%D1%80#Text>
4. Податковий кодекс України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17#Text>
5. Добрава Н.В. Проблеми легалізації заробітної плати в Україні. Вісник соціально-економічних досліджень: зб. наук. праць. 2016. Вип. 1. № 60. С. 213–221.
6. Міністерство цифрової трансформації України. Єдиний державний веб-портал відкритих даних. URL: <https://data.gov.ua/dataset/3fd3fb98-f626-4c38-b42e-77341c0c35e3/resource/b526b4af-fe7f-427b-b94a-b58ba3ba4390>
7. Закон України «Про організацію трудових відносин в умовах воєнного стану» No2136. Редакція від 15.03.2022 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2136-20#Text>
8. Фінансовий портал МінФін. Індекс реальної заробітної плати. URL: <http://minfin.com.ua>
9. Боденчук Л. Оплата праці в умовах воєнного стану. URL: <https://aktiv.ua/ua/materials/articles/oplata-truda-v-usloviyah-voennogo-polozheniya>
10. Гуренко Т.О. Облік оплати праці та трудові відносини у воєнний період. Економіка та суспільство. 2022. Вип. 36. URL: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/download/1153/1111>
11. Крохмаль В.В., Пархоменко-Куцевіл О.І. Державне управління сферою оплати праці. Інвестиції: практика та досвід. 2022. No7-8. С. 57-63.
12. Кодекс законів про працю України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/322-08#Text>
13. Закон України «Про соціальний і правовий захист військовослужбовців та членів їх сімей». Редакція від 20.12.1991. № 2011-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2011-12#Text>
14. Закон України «Про мобілізаційну підготовку та мобілізацію». Редакція від 21.10.1993. № 3543-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3543-12#Text>
15. Закон України «Про захист інтересів суб'єктів подання звітності та інших документів у період дії воєнного стану або стану війни». Редакція від 03.03.2022 р. No2115-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2115-20#Text>
16. Маринченко І.В. Проблеми заробітної плати в Україні та шляхи їх вирішення. Міжнародний науковий журнал. 2015. No 9. С. 159–163.

References

1. Pro oplatu pratsi: Zakon Ukrainy vid 24.03.1995 No 108/95-BP. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/108/95-vp#Text> [in Ukrainian]
2. Generalna uhoda mizh Kabinetom Ministriv Ukrainy, vseukrainskymy ob"iednanniamy orhanizatsii robotodavtsiv i pidprijemtsiv ta vseukrainskymy profspilkamy i profob"iednanniamy. April 15, 2008. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/n0002120-08#Text>
3. Tax Code of Ukraine: Zakon Ukrainy vid 02.12.2010 № 2755-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17#Text> [in Ukrainian]
4. Pro oplatu pratsi: Zakon Ukrainy. Redaktsiia vid 01.04.2023, pidstava - 2888-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/108/95-%D0%B2%D1%80#Text> [in Ukrainian]
5. Dobrova, N.V. (2016). Problemy legalizatsii zarobitnoi platy v Ukraini [Problems of wage legalization in Ukraine]. *Visnyk sotsialno-ekonomichnykh doslidzhen: zb. nauk. prats*, 1(60), 213–221 [in Ukrainian]
6. Ministerstvo tsyfrovoy transformatsii Ukrainy. Yedynyi derzhavnyi veb-portal vidkrytykh danykh [The only government open data web portal]. URL: <https://data.gov.ua/dataset/3fd3fb98-f626-4c38-b42e-77341c0c35e3/resource/b526b4af-fe7f-427b-b94a-b58ba3ba4390> [in Ukrainian]

7. Pro orhanizatsiiu trudovykh vidnosyn v umovakh voiennoho stanu: Zakon Ukrainy vid 15.03.2022 No 2136-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2136-20#Text> [in Ukrainian]
8. Financial portal of the Ministry of Finance. Indeks realnoi zarobitnoi platy [Index of real wages]. URL: <http://minfin.com.ua> [in Ukrainian]
9. Bodenchuk, L. (2022) Oplata pratsi v umovakh voyennoho stanu [Remuneration in martial law]. URL: <https://aktiv.ua/ua/materials/articles/oplata-truda-v-usloviyah-voennogo-polozheniya> [in Ukrainian]
10. Hurenko, T.O. (2022). Oblik oplaty pratsi ta trudovi vidnosyny u voiennyi period [Accounting for salary and labor relations during the war]. *Ekonomika ta suspilstvo*, (36). <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2022-36-31> [in Ukrainian]
11. Krokmal', V.V., Parkhomenko-Kutsevil, O.I. (2022) Derzhavne upravlinnya sferoyu oplaty pratsi [Public administration of wages]. *Investytsiyi: praktyka ta dosvid*, no 7-8, 57-63 [in Ukrainian]
12. Kodeks zakoniv pro pratsiu Ukrainy: Zakon vid 10.12.1971 No 322-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/322-08#Text> [in Ukrainian]
13. Pro sotsialnyi i pravovyi zakhyst viiskovosluzhbovtziv ta chleniv yikh simei : Zakon Ukrainy vid 20.12.1991 № 2011-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2011-12#Text> [in Ukrainian]
14. Pro mobilizatsiiu pidhotovku ta mobilizatsiiu Zakon Ukrainy vid 21.10.1993 № 3543-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3543-12#Text> [in Ukrainian]
15. Pro zakhyst interesiv subiektiv podannia zvitnosti ta inshykh dokumentiv u period dii voiennoho stanu abo stanu viiny: Zakon Ukrainy vid 03.03.2022 No 2115-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2115-20#Text> [in Ukrainian]
16. Marynchenko, I.V. (2015) Problemy zarobitnoi platy v Ukraini ta shliakhy yikh vyrishennia [Wage problems in Ukraine and ways to solve them]. *Mizhnarodnyi naukovi zhurnal*, no 9, 159–163 [in Ukrainian]

УДК 330
А19

Acta Academiae Beregsasiensis. Economics : наук. журн. / редкол. : Р. Бачо, Н. Пойда-Носик, В. Макарович; Закарпат. угор. ін-т ім. Ф. Ракоці ІІ. Берегове, 2023. Вип. 4 (2023). 694 с. Текст укр., англ., угор.

ISSN 2786-6734 (Print)
ISSN 2786-6742 (Online)

Науковий журнал „Acta Academiae Beregsasiensis. Economics” розрахований на науковців, докторантів, аспірантів, практиків та широкого кола читачів, які цікавляться проблематикою в галузі економічних наук.

Відповідальність за зміст і достовірність публікацій покладається на авторів. Точки зору авторів публікацій можуть не співпадати з точкою зору редколегії.

Технічна редакція:
Вікторія МАКАРОВИЧ

Відповідальний за випуск:
Роберт БАЧО

Коректура англomовного тексту

Ніна ПОЙДА-НОСИК

Обкладинка:
Габор ПОТОКІ
УДК:

Бібліотечно-інформаційний центр «Опацої Черє Янош» при
Закарпатському угорському інституті імені Ференца Ракоці ІІ

**Публікація видання здійснюється за сприяння
Інституту Стратегічних Досліджень Угорщини.**

*Свідоцтво про державну реєстрацію друкованого засобу масової інформації
Серія КВ №25089-15029Р від 08.11.2021 р.*

Засновник наукового журналу:

Закарпатський угорський інститут імені Ференца Ракоці ІІ.

Адреса: 90202 м. Берегове, пл. Кошута, буд.6.

Офіційний сайт наукового журналу:

<https://aab-economics.kmf.uz.ua/aabe>

Видавництво: Закарпатський угорський інститут ім. Ференца Ракоці ІІ, 90202, м.Берегове, пл. Кошута, буд.6. (E-mail: aab-economics@kmf.org.ua), Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи до Державного реєстру видавців, виготовлювачів і розповсюджувачів видавничої продукції Серія ДК №7637 від 19 липня 2022 р.

Друк: ТОВ «РІК-У» (адреса: вул. Гагаріна 36, м.Ужгород, 88000. E-mail: print@rik.com.ua). Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи до Державного реєстру видавців, виготівників і розповсюджувачів видавничої продукції Серія ДК5040 від 21 січня 2016 р.

Підписано до друку 20.12.2023.

Шрифт «Times New Roman».

Папір офсетний, щільністю 80 г/м².

Друк цифровий. Ум. друк. арк. 47,76.Формат 70x100/16.

Замовл. №456. Тираж 50.